

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ

Частина 2

**Полтава
2021**

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»
(ПУЕТ)**

**ЗБІРНИК
НАУКОВИХ СТАТЕЙ МАГІСТРІВ**

Частина 2

**Полтава
ПУЕТ
2021**

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)
3-41

Друкується відповідно до Наказу по університету № 140-Н від 25 серпня 2021 р.

Редакційна колегія:

Головний редактор – **О. О. Нестуля**, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ).

Заступник головного редактора – **О. В. Манжура**, д. е. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи ПУЕТ.

Відповідальний секретар – **Н. М. Бобух**, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ.

Відповідальний редактор:

А. С. Ткаченко, к. т. н., директор Навчально-наукового інституту денної освіти ПУЕТ.

Члени редакційної колегії:

Л. М. Шимановська-Діаніч, д. е. н., професор, завідувач кафедри менеджменту ПУЕТ;

Т. В. Онійко, д. і. н., професор, завідувач сектору документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах кафедри менеджменту ПУЕТ;

Л. С. Франко, ст. викладач, завідувач кафедри міжнародної економіки та міжнародних економічних відносин ПУЕТ;

М. Є. Розоза, д. е. н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, бізнес-економіки та інформаційних систем ПУЕТ;

Т. А. Костишина, д. е. н., професор, завідувач кафедри управління персоналом, економіки праці та економічної теорії ПУЕТ;

Г. В. Лаврик, д. ю. н., професор, завідувач кафедри правознавства ПУЕТ;

Н. М. Бобух, д. філол. н., професор, завідувач кафедри української, іноземних мов та перекладу ПУЕТ;

О. В. Ольховська, к. ф.-м. н., завідувач кафедри комп'ютерних наук та інформаційних технологій ПУЕТ;

О. В. Яриш, к. е. н., доцент, завідувач кафедри фінансів та банківської справи ПУЕТ;

А. І. Мілька, к. е. н., доцент, завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту ПУЕТ;

Н. В. Карпенко, д. е. н., професор, завідувач кафедри маркетингу ПУЕТ;

Г. О. Бірта, д. с.-г. н., професор, завідувач кафедри товарознавства, біотехнології, експертизи та митної справи ПУЕТ;

Г. П. Хомич, д. т. н., професор, завідувач кафедри технологій харчових виробництв і ресторанного господарства ПУЕТ;

Т. В. Капліна, д. т. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи ПУЕТ;

Г. П. Скляр, д. е. н., професор, завідувач кафедри туристичного та готельного бізнесу ПУЕТ;

І. М. Петренко, д. і. н., професор, завідувач кафедри педагогіки та суспільних наук ПУЕТ.

Збірник наукових статей магістрів. Навчально-науковий
3-41 інститут денної освіти : у 2 ч. – Полтава : ПУЕТ, 2021. – Ч. 2. –
310 с.

ISBN 978-966-184-417-8

У збірнику представлено результати наукових досліджень магістрів спеціальностей: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; Готельно-ресторанна справа; Харчові технології; Освітні педагогічні науки; Облік і оподаткування; Менеджмент; Інформаційна, бібліотечна та архівна справа; Публічне управління та адміністрування; Комп'ютерні науки; Філологія; Фінанси, банківська справа та страхування; Економіка; Підприємництво, торгівля та біржова діяльність; «Товарознавство та експертиза в митній справі»; Маркетинг.

УДК 339.1+640+664+37+657+005+004+80(062.552)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.

За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

Розповсюдження та тиражування без офіційного дозволу ПУЕТ заборонено

ISBN 978-966-184-417-8

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2021

Список використаних джерел

1. Коваленко О. В. Формування і використання оборотного капіталу підприємства: пошук шляхів підвищення ефективності / О. В. Коваленко // Причорноморські економічні студії. – 2019. – Вип. 41. – С. 203–208.
2. Педченко Н. С. Моніторинг фінансової конкурентоспроможності підприємств : монографія / Педченко Н. С. – Полтава : ПУСКУ, 2007. – 130 с.
3. Педченко Н. С. Теоретико-прикладний аспект забезпечення результативності стратегії фінансування оборотного капіталу підприємства / Н. С. Педченко, А. А. Руденко // Науковий вісник ПУЕТ. Серія «Економічні науки». – 2021. – № 4 (100). – С. 6–14.

УДК 336.2

РОЗВИТОК МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Л. П. Пасуля, магістр спеціальності Фінанси, банківська справа та страхування освітня програма «Фінанси і кредит»

О. В. Тимошенко, к. е. н., доцент – науковий керівник

Анотація. У статті розглянуто сутність та актуальність впровадження фінансової децентралізації для місцевих бюджетів України. Обґрунтовано, що фінансова децентралізація повинна здійснюватися перерозподілом повноважень між державними та місцевими органами влади, фінансових ресурсів та посиленням місцевих органів влади. Визначено, що завершення процесу децентралізації повинно здійснюватися із зростанням уваги держави до регіональної політики. Доведено, що активне впровадження принципів фінансової децентралізації сприятиме подальшому розвитку місцевого господарства та покращенню добробуту територіальних громад.

Ключові слова: місцевий бюджет, фінансова децентралізація, фінансове забезпечення місцевих бюджетів.

Abstract. The article considers the essence and relevance of the introduction of financial decentralization for local budgets of Ukraine. It is substantiated that financial decentralization should be

carried out by redistribution of powers between state and local authorities, financial resources and strengthening of local authorities. It is determined that the completion of the decentralization process should be carried out with the growing attention of the state to regional policy. It is proved that the active implementation of the principles of financial decentralization will contribute to the further development of the local economy and improve the welfare of local communities.

Key words: local budget, financial decentralization, financial support of local budgets.

Постановка проблеми. На сьогодні питання децентралізації бюджетної системи та посилення ролі автономії місцевих бюджетів в Україні набуває все більшого значення. Успішність функціонування органів місцевого самоврядування багато в чому залежить від фінансування дохідної частини місцевих бюджетів, оскільки органи місцевого самоврядування здійснюють видатки на такі заходи як освіта, охорона здоров'я, соціально-культурний розвиток території, тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідженням ролі і місця місцевих бюджетів у бюджетній системі держави займалися багато науковців, серед яких: І. Габа, Р. Демчак, Л. Лазутіна, В. Пальчук, І. Чугунов та багато інших. Водночас слід звернути увагу на посилення потреби у таких дослідженнях у зв'язку з активним проведенням реформи децентралізації в Україні.

Формулювання мети. Метою статті є оцінка фінансового забезпечення місцевих бюджетів України та дослідження перспектив його розвитку в умовах децентралізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основною метою ринкової економіки є підвищення життєвого рівня населення. Вирішення соціальних проблем на місцевому рівні є значно ефективнішим, ніж на рівні держави.

Зважаючи на роль місцевих бюджетів, науковці зауважують, що вони уособлюють фінансовий механізм, який проявляється у накопиченні грошових фондів, які спрямовуються на задоволення соціально-культурних і побутових потреб територіальних

громад, і через них забезпечується перерозподіл вартості у між-територіальному вимірі, між галузями господарства, в економічній та суспільній сферах, а, отже, визначає їх як важливий інструмент фінансово-економічного регулювання [4; 6].

В умовах реформування системи публічних фінансів актуальною є тенденція до децентралізації у державному управлінні, в результаті чого виконання певного ряду повноважень передається місцевим органам влади.

Фінансова децентралізація потрібна для фінансової самостійності органів місцевого самоврядування та підвищення ефективності розв'язання завдань, що були передані на місцевий рівень, покращення надання послуг і максимального їх наближення до населення, вдосконалення системи управління [3].

У сучасних дослідженнях децентралізацію визначено як такий спосіб організації публічної влади в державі, за якого адміністративно-територіальні одиниці або інші територіальні утворення мають право самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб, а втручання у їх діяльність може відбуватись винятково з метою нагляду за законністю в передбачених законом випадках і відповідних формах.

Метою реформи місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення.

Основними завданнями, які реалізуються в рамках фінансової децентралізації є:

- перегляд та визначення переліку власних та делегованих повноважень;
- розширення фінансової бази органів місцевого самоврядування;
- перехід до системи цільових трансфертів, спрямованих на компенсацію
- видатків органів місцевого самоврядування в результаті реалізації ними делегованих функцій;

- запровадження максимального рівня прозорості використання бюджетних коштів органами місцевого самоврядування.

Децентралізація бюджетних фінансових ресурсів передбачає:

- зміну трансфертної політики, яка не зможе будуватись на радянському принципі «від кожного по можливостям – кожному по необхідності»;

- надання органами місцевого самоврядування більших повноважень в напрямку розробки та реалізації різноманітних програм соціально-економічного розвитку [1].

- зміну системи оподаткування, при якій змінюються питомі надходження на користь місцевих бюджетів.

Отже, фінансова децентралізація дозволяє збалансувати механізми надання суспільних послуг з потребами та уподобаннями жителів місцевих громад. Фінансова децентралізація посилить незалежність місцевих бюджетів від державного бюджету і створить можливості планування розвитку територій, можливості втілення реальних проєктів. Головним завданням реформи є досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципами субсидіарності та децентралізації.

Слід зазначити, що прийняті Верховною Радою у грудні 2014 року зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України є найбільшим за останні роки кроком у напрямку бюджетної децентралізації. Якщо раніше від 50 % до 90 % бюджетів різних рівнів в Україні були дотаційними, то після проведених реформ, кількість дотаційних бюджетів скоротиться вдвічі [2].

Про ефективність впровадження фінансової децентралізації також свідчать результати покращення платоспроможності місцевих бюджетів. Так, у 2015–2017 роках у 58 разів зменшилась кількість наданих казначейських позик, що демонструє посилення платоспроможності місцевих бюджетів. У 2018–2020 роках кількість дотаційних місцевих бюджетів знизилась

завдяки децентралізації на 25 %, кількість бюджетів-донорів зросла на 13 % [5].

Висновки. В ході проведеного дослідження можемо зробити такі висновки. Незважаючи на значні успіхи України в процесі формування нових організаційно-територіальних громад потрібно зазначити на необхідності нарощувати власну дохідну базу бюджетів місцевого самоврядування для забезпечення фінансової самостійності при реалізації своїх функцій. В той же час закріплення певної частини загальнодержавних податків на рівні бюджетів територіальних громад може стати ще одним джерелом надходжень місцевих бюджетів. До цієї частини можна віднести такі податки як акцизний збір з вітчизняних товарів та податок на додану вартість.

Список використаних джерел

1. Габа І. М. «Децентралізація» – деякі плюси і мінуси / І. М. Габа // РайонІнфо. – 2019. – № 1. – С. 5.
2. Демчак Р. Бюджетна децентралізація є основним чинником економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / Р. Демчак. – URL: <http://solydarnist.org/?p=15037>. – Назва з екрана.
3. Лазутіна Л. О. Джерела формування місцевих бюджетів територій в умовах децентралізації [Електронний ресурс] / Л. О. Лазутіна. – URL: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/150.pdf> (дата звернення : 15.10.21). – Назва з екрана.
4. Пальчук В. Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації [Електронний ресурс] / В. Пальчук // Україна: події, факти, коментарі. – 2021. – № 6. – URL: <http://ubuviar.gov.ua./images/ukraine/2021/ukr6.pd> (дата звернення : 15.10.21). – Назва з екрана.
5. Офіційний веб-сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Текст. і граф. дані. – URL: <https://www.treasury.gov.ua/> (дата звернення : 15.10.21). – Назва з екрана.
6. Чугунов О. І. Бюджети місцевого самоврядування як інструмент соціально-економічного розвитку територій [Електронний ресурс] / Чугунов О. І. // Економічний вісник університету. – 2020. – Вип. 23(1). – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2014_23%281%29__49 (дата звернення : 15.10.21). – Назва з екрана.